

EDITORIAL

Walay presyong katugbang ang kagawasan sa nasud

Gikasilagan kaayo sa katawhang Pilipino si Rodrigo Duterte sa iyang pamahayag niadtong Pebrero 12 nga "gawasnon ang Amerika nga ideploy ang mga tropang militar niini sa Pilipinas" ilalum sa Visiting Forces Agreement (VFA)—basta magbayad lang sila og mga himang militar.

Matud niya, kulang ang bayad sa US ilabina na nga gigamit na niini ang kanhing Subic Naval Base sa Zambales ug Palawan nga gihimong bodega sa mga armas. Giduso sa Malacañang nga kinahanglang makadawat ang Pilipinas sa katugbang sa nadawatan sa Pakistan, usa ka nasud nga gigamit sa US sa pag-atake, pagsakop ug padayon nga interbensyong militar sa Afghanistan sa usa sa pinakamalungtaron niining gubat agresyon. Kung moulbo man lang gani ang gyera tali sa US ug China sa South China Sea, angayan lang kuno nga hatagan ang Pilipinas tungod kay sigurado nga madamay kini.

Gihimong igbabaligya ni Duterte

ang kaugalingnan sa Pilipinas. "Pera pera lang na," matud niya niadtong 2016. Gitapos niya ang iyang gipagawal nga "tapuson ang VFA" ug pagpatuman kuno sa "nagkinaugalingong palisiyang panggawas." Gibutyag niya ang iyang hingpit nga pagkaitoy sa US. Gusto lang diay niya nga makakuhaha og mas daghang pusil ug bomba.

Sa milabayng mga tuig, nagpakaaron-ingnon si Duterte nga "suko" siya sa US bisan og wala siyay gihimo aron panalipdan ang nasudhong kaugalingnan sa Pilipinas. Gipalibutan niya ang kaugalingon sa mga maki-US nga upisyal nga nagpadayon sa kanhi nang mga palisiyang maki-US, ilabina sa militar ug ekonomiya. Nagsaad si-

ya niadtong 2017 kang Trump nga pagatapuson ang panaghigot kalinau sa National Democratic Front of the Philippines, puuhon ang armadong rebolusyonaryong kalihukan ug usabon ang konstitusyon aron ihatag sa mga langyawng kapitalista ang hingpit nga katungod nga manag-iyas sa yuta, negosyo ug uban pang rekurso sa Pilipinas. Sa susamang tuig usab, gitukod sa US ang Operation Pacific Eagle-Philippines.

Wala kanus-a man gikwestiyon ni Duterte ang dili-patas nga mga kasabutang militar, lakip ang Military Assistance Agreement, ang Mutual Defense Treaty (MDT), ang VFA, ang Mutual Logistics Support Agreement (MLSA) ug Enhanced Defense Cooperation Agreement (EDCA). Ang maong mga tratado ang naghikot sa palisiyang panggawas sa Pilipinas sa US ug maoy hinungdan kung nganong

dili pwedeng masulding independyente ang nasud.

Mini ang asta ni Duterte nga "suko" siya sa Amerika. Gigamit lang niya kini para magpapansin sa China, ang imperyalistang karibal sa US. Bugti niini, gisaaran si Duterte sa napuloan ka bilyong dolyar nga pautang alang sa mga proyektong pang-imprastruktura sa iyang mga kroni. Mikusog ang kuneksyon ni Duterte ug sa iyang mga kakunsabo sa mga sindikato sa droga ug kasino sa China. Bisan og nagpabilin pang saad ang pautang sa China, nagpabungolbungol si Duterte samtang nagatukod og mga pasilidad militar sa pito ka artipisyal nga isla nga langkob sa teritoryong pangkadagatan sa Pilipinas, giangkong ang Bajo de Masinloc sukwahi sa hukum sa International Arbitration Tribunal niadtong 2016 ug bangis nga ginaabog sa kaugalingong kadagatan ang mga mangingisdang Pilipino.

Ang pakighinabi ni Duterte sa China hingpit nga gipahimuslan sa pipila ka dagkung burgesya-komprador, mga burukrata-kapitalista ug bisan sa mga upisyal militar. Sayod ang pipila kanila kung paunsa paspas nga

midaku ang gahum pang-ekonomiya ug pangmilitar sa China. Butang nga gikabalak-an sa imperyalismong US, busa ginahimo niini ang tanan aron sigurohon ang suporta ug pagdapig sa mga alipures niini sa Pilipinas.

Tumong sa bag-ong gubyernong Biden sa US nga labaw pang pakusgon ang kontrol niini sa neokolonyal nga estado, nag-una pinaagi sa pagpahugot sa kontrol sa AFP. Inubanan kini sa planong mahimong mas agresibo sa pagpanalipud sa pang-ekonomiya ug heopolitikal nga interes sa US atubangan sa pagkusog sa karibal niini nga mao ang China. Bisan og nagpailang "progresibo" sa mga pangsulod nga hisgutanan, partikular batok sa ultra-Toong mga palisiya sa milabayng gubyernong Trump, naila si Biden nga pabor sa agresibong posturang militar.

Human nakig-istorya sa bag-ong gibutang nga kalihim sa depensa sa US dili pa lang dugay, nagpadayag si Defense Sec. Delfin Lorenzana nga pabor siya ug ang militar sa pagpadayon sa VFA. Klarong mensahe kini nga dili na motugot ang US sa mga pakig-istorya rehimen sa China. Gi-napalihok karon sa US ang mga ga-

lamay niini sa Pilipinas, sa sulod ug gawas sa nagharing rehimen, aron labaw pang pakusgon ug sigurohon ang iyang militar, ekonomikanhon ug pulitikanhong kontrol sa nagharing hut-ong sa Pilipinas.

Tungod niini, miigting ang pagsukol sa mga pulitikong maki-US sa impluwensya ug interbensyon sa ekonomiya ug pulitika sa China. Mahimong ihatag ang "dugang bayad" nga ginapangayo ni Duterte, apan kung tumanon man, para lang gihapon kini sa estratehikong interes sa US. Sa pikas bahin, sigurdong molihok usab ang China para kontrahon ang impluwensya sa US pinaagi sa paggamit og kusog sa ekonomiya ug militar.

Kinahanglang mobarog ang katawhang Pilipino ug batukan ang pagpakaulipon ni Duterte sa US ug China, sa kaalautan sa soberanya sa nasud ug pabor sa militar ug ekonomikanhong interes sa mga langyawng imperyalista. Kinahanglang iduso sa katawhan nga walay presyong katugbang ang nasudhong kagawasan. Kinahanglang iduso sa katawhan ang pakighiusa sa mga nasud sa Southeast Asia aron panalipdan ang ilang mga katungod ug kagawasan sa mga internasyunal nga kadagatan batok sa ekspansyunismo sa China.

Kinahanglang nilang iduso ang hingpit nga pagbasura sa VFA, EDCA, MDT, MLSA ug uban pang makiusaka-bahin nga kasabutan nga naghatag sa pwersang militar sa US og ekstra-teritoryal nga katungod sa Pilipinas ug nagyatak sa nasudhong soberanya niini. Sa pikas bahin, kinahanglang makmakon ang rehimeng Duterte sa pagyukbo niini sa China ug iduso nga papanubagon ang China sa pagsakop sa teritoryo ug pagkawaw sa natural nga bahandi sa nasud.

Ginaawhag sa Partido ang katawhang Amerikano nga sawayon ang gubyernong Biden sa pagdapig niini sa tiranikong rehimeng Duterte bugti sa pagsiguro sa heopolitikal nga interes sa US. Kinahanglang magtinabangay ang katawhang Amerikano ug Pilipino batok sa interbensyon sa US ug pagsuporta sa madugoong gyera sa pagpanumpo sa Pilipinas. **AB**

Bolyum LII Ihap 4 | Pebrero 21, 2021

Ang *Ang Bayan* ginapagawas sa pinulongang Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray ug Ingles. Nagadawat ang *Ang Bayan* og mga kontribusyon sa porma sa mga artikulo ug balita. Ginaawhag usab ang mga tigbasa nga magpadangat og mga puna ug rekomendasyon sa pagpalambo sa atong mantalaan.

@prwc_info

cpinformationbureau@gmail.com

Unod

Editorial: Walay presyong katugbang ang kagawasan sa nasud	1
"Modernisasyon" sa AFP, nakasandig sa US	3
BDP, gipangwarthan sa NTF-ELCAC	4
2 ka bata, biktima sa gyera sa rehimen	5
5 ka ginama-gamang kaso, gibasura	5
4 ka opensiba sa 4 ka adlaw sa BHB-Bukidnon	6
Eskwelahang Bakwit sa Cebu, giatake	6
Makitawhanong dalan alang sa bakuna	6
Sa mubong pagkasulti	7
Create: Dugang tubo sa kapitalista	8
Epekto sa palpak nga <i>blended learning</i>	9
Mental nga kahimsog sa mga bata, apektado	10
Gatasan ka libo, nagprotesta sa Myanmar	10
Trump, giabswelto sa Senado sa US	10
Presyo sa lana, subling misaka	10

Ang *Ang Bayan* ginamantala duha ka hugna matag bulan sa Komite Sentral sa Partido Komunista ng Pilipinas

"Modernisasyon" sa AFP, nakasandig sa US

Nakasandig ang modernisasyon sa Armed Forces of the Philippines (AFP) sa gamit, pagbansay ug ayuda sa US. Mayorya sa dagkung aytem, sama sa mga eroplano, barko ug helikopter, pwe-de lang paliton sa mga kumpanyang Amerikano ug sa ilang mga subsidyaryo ug kakunsabo sa mga kaalyadong nasud sama sa Israel, Brazil ug Jordan. Ginaduso sa mga upisyal sa AFP nga mga hini-mo sa US o sa mga kasosyo sa US ang haum sa kasamtangang mga gamit ug sistema sa AFP. Kini ang pinakadakung babag sa unsa-mang plano sa rehimen nga mopalit og armas gikan sa China o Russia.

Kini usab ang hinungdan kung nganong dili kanus-a man katoohan ang pagbasura sa Visiting Forces Agreement (VFA). Hugot nga nakalambigit ang ayudang militar sa US sa ekstra-teritoryal nga mga katungod ug pribilehiyo nga ginatagam-tam sa mga tropa niini sa nasud. Anaa sa interes ni Duterte nga sigurohong moganar ang ayuda sa AFP isip pagpailub sa mga upisyal militar nga nangandoy sa "modernong" kahimanan. Naglaway ang mga heneral sa dagkung kontrata alang sa pagpalit niini, lakip na ang mga kontrata alang sa pagmantine nga mamahimong tinubdan sa kikkak sulod sa mubo nga panahon.

Gawas sa mga bakak ni Duterte, wala nahimong hisgutanang ang "dili resolbadong" istatus sa VFA sa milabayng duha ka tuig. Nadayon ang dagkung pagbansay militar nga nakaplano sa 2019. Wala nadayon ang Balikatan 2020 nag-una tungod sa pandemyang Covid-19. Ingonman, padayon lang ang mas gamay nga mga pagbansay. Halos walay puas ang presensya sa mga barkong iggugubat sa US sa kadagatan sa Pilipinas, nga nagsilbing lunsaranan sa mga "war game" ug operasyon sa "gawasnong paglawig" sa South China Sea.

Niadtung Oktubre 2020, nada-yon ang tigum sa tag-as nga upisyal-militar sa Pilipinas ug US nga milangkob sa Security Engagement Board. Sa maong tigum, gitakda ang mga aktibidad sa militar sa US sa Pi-

lipinas. Usa dinhi ang ginaduso nga subling paglunsad og Balikatan sa umalabot Mayo.

Bugti niini, gitanyagan sa US ang AFP og dagkung aytem sa programang modernisasyon sa tuig 2019-2020. Niadtong Pebrero 17, gipasinayaan sa AFP ang una sa duha ka eroplanong pangtransportasyon nga C-130 Hercules sa Villamor Airbase. Sa usa ka seremonya niadtong Pebrero 13, kung asa dinapit mismo si Duterte, gipanghinambog sa AFP ang mga bag-ong eroplano sa Philippine Air Force. Lakip dinhi ang unum ka pangtransportasyong helikopter nga S70i Blackhawk ug unum ka eroplanong pang-atake nga A-29B Super Tucano. Lakip sa nakaladlad ang unum ka Hermes 900 ug upat ka Hermes 450—mga *drone* nga ginagamit sa paniktik, sarbeylans ug rekon.

Midawat usab ang AFP og mga misayl ug usa ka sistema sa ScanEagle UAV (nga adunay walo ka *drone*) sa ulahing kwarto sa 2020. Gipasa kini pinaagi sa US Defense Security Cooperation Agency, ang ahensyang nagadumala sa pagbaligya sa mga karaan ug sa wala na ginagamit nga sakyanan ug himang militar sa US.

Dugang niini ang gidawat sa AFP nga "donasyon" gikan sa Jordan nga gatusan ka M14 ug duha ka karaang pang-atakeng helikopter nga Bell AH-1S Cobra.

Matud mismo sa embahada sa

US sa nasud, ang Pilipinas ang adunay pinakadakung nakuhang ayudang militar sa US sa rehiyon sa Indo-Pacific. Matud niini, mikabat sa ₱33 bilyon ang kantidad sa mga nadeliber niining mga eroplano, barko, sakyang iggugubat, mubong armas ug uban pang himang militar gikan 2015 hangtud 2020.

Dugang sa maong kantidad ang pondong gigamit sa US sa mga operasyon ug suportang militar nga gipaagi sa Operation Pacific Eagle-Philippines (OPE-P). Niadtong 2020, halos ₱4 bilyon ang gigasto niini sa paghatag og suportang intelidyens, sarbeylans ug rekon gikan sa kahanginan sa mga operasyong kombat sa AFP ug Philippine National Police sa Mindanao. Nakapailalum ang OPE-P sa Overseas Contingency Operations sa US nga kanhing naila isip mga operasyong kontra-terorismo.

Sa pagdungog sa Senado niadtong Pebrero 2020, gisulti sa kalihim sa relasyong panggawas sa Pilipinas nga si Teodoro Locsin, Jr. nga posibleng dili madayon ang \$245 milyong planong ayuda sa US sa AFP kung ibasura ang VFA. Lain pang ginapangandoy sa AFP ang dugang napulo ka helikopter nga Black Hawk, unum hangtud walo ka ScanEagle UAV ug mga howitser. **AB**

Programang pangbarangay sa NTF-ELCAC, gipangwartahan sa militar

Sama sa E-CLIP, "balik-pusil" ug uban pang programang pangkontra-insurhensiya, sigurado nga pahimuslan sa mga upisyal sa militar ang gigahing ₱16.4 bilyong pondo sa Barangay Development Program (BDP) sa National Task Force to End Local Communist Armed Conflict (NTF-ELCAC). Ang maong programa puno sa mga purohan alang sa korapsyon sa porma sa mga kikkbakan sa mga proyektong imprastruktura sa suuk nga mga sityo ug barangay.

Gipanghinambog sa NTF-ELCAC nga "ihimulag" sa BDP ang mga mag-uuma sa Bagong Hukbong Bayan (BHB). Igahin kuno niini ang pondo sa konstruksyon sa mga kalsada, pagtukod og eskwelahan, patubig ug sentrong panglawas, ug programang sanitasyon ug reporestasyon. Daghan na ang ingon niining mga proyekto sa milabayng mga rehimen apan wala ni usa ang naghatag og kausaban sa kinabuhi sa masa. Ang maong mga proyekto nagamugna lamang og ilusyon sa kausaban tungod kay wala niini ginatubag ang malukpanong kalisud, kagutom, pagpangdaugdaug ug pagpahimulos nga gibunga sa kawalay kaugalingong yuta sa mga mag-uuma. Sama sa unang mga programa niini, walay dalang kausaban sa batakang sosyo-ekonomikong kahimtang sa katawhan ang BDP.

Mas lutaw sa BDP ang korapsyon. Ang pinakadakung bahin sa pondo niini gigahin sa Davao City nga adunay 82 ka barangay nga langkob sa programa. Misunod dinhi ang Bukidnon, Davao de Oro, Agusan del Norte, Agusan del Sur, Surigao del Norte, Surigao del Sur, Iloilo, Misamis

Oriental ug North Cotabato. Kining tanan anaa sa Mindanao, gawas sa Iloilo. Halos katunga sa pondo sa BDP pagatungaon lamang sa duha ka rehiyon—Rehiyon 11 ug Rehiyon 13. Ang nahabilin pagabahinbahinon sa 12 rehiyon.

Nalimpyohan na kuno sa impluwensya sa BHB ang mga barangay nga gahinan sa pondo. Apan matud sa datos nga gipagawas sa Ang Bayan, sukad 2020, adunay dili moubos sa 100 ka armadong engkwentro nga nahitabo sa mga barangay nga gipunting sa NTF-ELCAC.

Nabutyag nga ang ₱20-milyong alokasyon kada barangay paghatag lamang sa patas nga kikkbak sa mga lokal nga upisyal. Sukwahi kini sa pamahayag sa NTF-ELCAC nga nakabase ang ilang listahan sa panginahanglan sa mga barangay samtang lainlain ang panginahanglan sa matag usa. Ingonman, managlahi ang mga populasyon niini. Resulta niini, adunay dakung gintang sa distribusyon sa pondo sa BDP gikan ₱457 kada residente sa pinakadakung barangay hangtud ₱181,818 sa pinakagamay nga barangay.

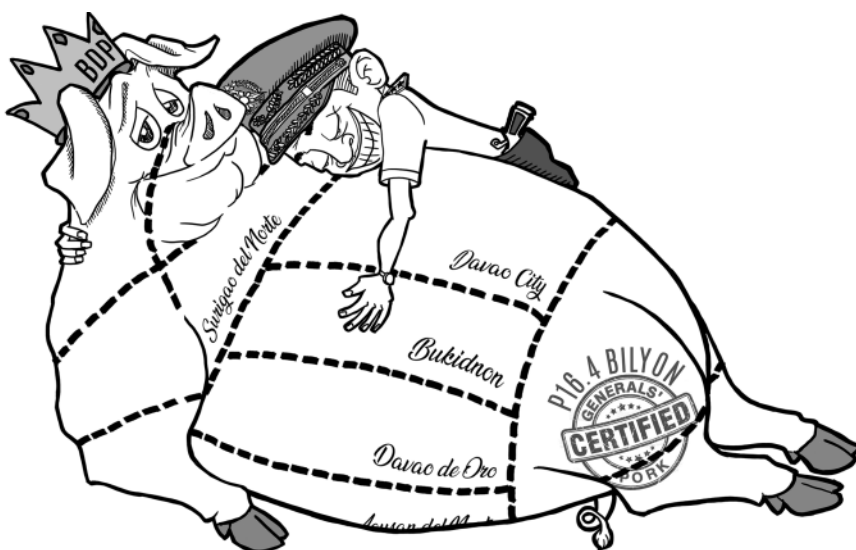
Aron depensahan ang progra-

ma, giduso sa NTF-ELCAC nga ang mga proyekto naggikan sa makuting pagtoon ug multisektoral nga mga konsultasyon. Apan mismong si Sara Duterte, meyor sa Davao City, ang napugos nga magsulting wala siya gikonsulta kalabot sa maong mga proyekto. Gihimo niya ang pagbali-bad human gikwestyon ang ₱1.64-bilyong alokasyon sa iyang syudad, nga 40% sa ₱4.3 bilyon nga gigahin sa tibuok rehiyon sa Davao. Tin-aw ang pagsapaw sa NTF-ELCAC sa sibil ng burukrasya ug mga lokal nga upisyal.

Binuang ang pamahayag sa NTF-ELCAC nga 15% sa pondo sa BDP ang igahin sa pagtukod og mga eskwelahan (₱3 milyon kada barangay). Kung lantawon ang datos sa Department of Education, 216 sa 822 ka barangay nga anaa sa listahan ang aduna nay eskwelahan.

Sa Rehiyon 11, kung asa nahatag na ang unang hugna sa ₱4.3 bilyong pondo alang sa BDP, 89 sa mga barangay dinhi ang aduna nay eskwelahan. Lakip dinhi ang siyam ka eskwelahan sa Malabog, Davao City; unum ka eskwelahan sa Colosas, Davao City; tiglima ka eskwelahan sa Barangay Kingking, Pantukan, ug mga barangay sa Tamugan ug Malamba sa Davao City; ug upat ka eskwelahan sa Suawan, Davao City. Dugang pa, sa maong listahan sa mga barangay sa Rehiyon 11, adunay 13 ka barangay nga adunay dili moubos sa tigtulo ka eskwelahan; 18 ka barangay nga adunay tigduha ka eskwelahan, ug 52 ka barangay nga adunay tig-usa ka eskwelahan.

Sa 82 ka barangay nga lakip sa BDP sa Davao City, 70 (o 85%) ang aduna nay eskwelahan, kung asa adunay 65 ka barangay nga adunay usa hangtud tulo ka eskwelahan, ug upat ka barangay nga adunay duha ka eskwelahan ug usa ka barangay nga adunay siyam ka eskwelahan. **AB**

Duha ka bata, biktima sa hugaw nga gyera sa rehimen

Samtang ginadebatehan sa Korte Suprema kung paunsa ginalapas sa Anti-Terror Law ang demokratikong mga katungod, walay-puas ang pagpangatake sa estado sa katawhan, ilabina sa mga lugar nga layo sa mata sa mga mahistrado ug midya. Duha ka bata ang nahimong biktima sa hugaw nga gyera sa rehimeng Duterte nga nagatarget sa mga sibilyan. Daghan sa mga biktima ang myembro sa mga organisasyong balik-balik nga gina-*red-tag* sa militar.

Pagyatak sa katungod sa mga bata. Namatay ang usa ka bulang bata nga si Baby Carlen, babayeng anak sa bilanggong pulitikal nga si Nona Espinosa niadtong Pebrero 14 tungod sa kumplikasyon sa baga ug dugo.

Tulo ka adlaw pa lamang ang bata dihang gibulag siya sa gibilanggo niyang inahan. Giaresto si Espinosa ug lain pang walo niadtong Setyembre 2020 sa Guihulngan City, Negros Oriental.

Sa Maguindanao, namatay ang batang si Saad Abdulkadir Tumbi niadtong Pebrero 14 tungod sa impeksyon sa mga samad tungod sa pagpamomba sa 6th ID. Tulog siya dihang naigo sa *splinter sa mortar* ang balay sa iyang pamilya sa Barangay Sambulawan, Datu Salibo, Maguindanao niadtong Disyembre 13, 2020. Upat pa ka sibilyan, lakip ang usa pa ka bata, ang nataho nga nasamdan sa pagpamomba.

Pulitikal nga pagpamatay. Gipusil-patay sa duha ka wala mailhing kriminal si Lucrecia Tasic, konsehal

sa barangay, sa iyang balay sa Hanopol Norte, Balilihan, Bohol niadtong Pebrero 16. Tigsuporta ug nangampanya si Tasic sa Anakpawis Party-list sa milabayng mga eleksyon.

Tulo ka mag-uuma ang gipatay sa mga elemento sa 90th ug 72nd IB sa Marinangao, Barangay Sarayan, Pres. Roxas, North Cotabato niadtong Pebrero 8.

Gipagawas sa mga pulis nga "misukol" silang Buenaventura Dawal, ang kauban niya sa balay nga istap sa usa ka lokal nga institusyon sa agrikultura ug si Dennis Nogollos nga opereytor sa makinang pang-ispray sa umahan sa baryo.

Pag-aresto. Giaresto sa mga pulis si Rogelio de Asis, lider sa Pamalaka-ya-Caraga ug myembro sa Promotion of Church People's Response, sa iyang balay sa Barangay Matabao, Buenavista, Agusan del Norte niadtong Pebrero 11. Gipasakahan si de Asis sa ginama-gamang kasong pagpatay.

Giaresto sa mga pulis niadtong Pebrero 6 ang aktibistang si Vilma Da-

langin-Yecyec, 72, sa Mainit, Surigao del Norte. Ang biktima usa ka mamumu sa panglawas sa komunidad nga giakausahang myembro sa BHB.

Sa Baggao, Cagayan, giatake sa pulis ang balay ni Ruben Salvador, kapitan sa Barangay Agaman, niadtong Pebrero 8. Giutingkay ang iyang balay sa katumanan sa *search warrant* nga gipagula ni Judge Shie-la Gacutan-Labuguen sa Baggao Municipal Trial Court. Gipagawas sa mga pulis nga nakakuha sila og armas ug eksplosibo.

Pagpamomba. Pipila ka hugna nga gibomba sa militar ang mga kasikbit nga komunidad sa Barangay Masaya, Buenavista, Quezon human makaengkwentro sa yunit niini ang usa ka yunit sa BHB niadtong Pebrero 5 sa kaadlawon sa maong barangay. Tungod niini, kapin 26,200 ka residente sa magkasikbit nga lungsod sa Buenavista, San Narciso, Catanauan ug Mulanay ang natugaw ug natroma. Sa karon, gipailalum sa mga sundalo ang 20 ka lungsod sa Lopez, Macalelon, General Luna ug Catanauan sa nakapokus nga mga operasyong militar.

Sa Mountain Province, duha ka helikopter ang namomba sa umahan ug pastulan sa mga residente sa Barangay Tamboan, Besao niadtong Pebrero 11. Gisundan kini sa paturagas nga pagpangistraping sa mga tropa sa 7th ID ug Philippine National Police-Cordillera.

Pagpamig-ot. Ginapalayas sa Bureau of Immigration sa nasud si Otto De Vries, usa ka misyunero gikan sa The Netherlands ug kasamtangang boluntir nga tigpanukiduki sa Ecumenical Institute for Labor Education & Research.

Demolisyon. Kapin 50 ka balay ang iligal nga gidemolis sa 150 ka ginsakpan ni Pablito Encarnacion, mangilugay og yuta, kaabag ang mga pulis, sa Barangay Liwayway, Sta. Rosa, Nueva Ecija niadtong Pebrero 17.

Walay *permit* o pagtugot ang mga pulis nga miatake sa komunidad.

5 ka ginama-gamang kaso, gibasura

LIMA KA KASONG gipasaka batok sa mga aktibista ug konsultant ang sunud-sunod nga gibasura sa mga korte sa milabayng 10 ka adlaw. Kini ang mga gama-gamang kaso sa *illegal possession of explosives* batok sa lider sa Gabriela nga si Beatrice Belen; *illegal possession of firearms and explosives* batok sa tigpamaba sa National Democratic Front-Panay nga si Concha Araneta; "pagpakaylap og pekeng balita" batok sa mga brodkaster sa Radyo Natin Guimba; *inciting to sedition* batok sa matutudlong si Ronnel Mas; ug *illegal assembly* batok sa mga aktibistang gitawag og Marikina 10. Ang desisyon sa kaso batok kang Araneta kaniadto pang Enero 6 gipagula apan niining Pebrero 18 lamang gihikyad sa publiko.

Una na nga gibasura sa korte niadtong Pebrero 5 ang *search warrant* nga gigamit aron arestuhon ug kasuhan silang Lady Ann Salem ug Rodrigo Esparago. Apan hangtud karon, nagpabilin silang nakapreso.

4 ka opensiba sa 4 ka adlaw, gilunsad sa BHB-Bukidnon

Upat ka magkasunod nga opensiba ang gilunsad sa Bagong Hukbong Bayan (BHB)-Bukidnon niadtong Pebrero 10-13 batok sa berdugong 8th IB ug 3rd Special Forces Battalion (SFB). Lima ka sundalo ang napatay samtang 10 ang nasamdan.

Upat ka sundalo sa 8th IB ang namatay dayon dihang gipabusikaran sila sa BHB sa Barangay Kibalabag, Malaybalay City niadtong Pebrero 10. Duha ka operasyong haras pa ang gilunsad sa parehong barangay niadtong Pebrero 11 ug 12.

Usa usab ang napatay sa pwersa sa 3rd SFB nga nagkampo sa Sityo Elyan, Sta. Filomena, Quezon sa gilunsad nga operasyong isnayp sa BHB.

Notoryus ang 8th IB ug 3rd SFB sa pagpanghadlok sa mga komuni-

dad ug iligal nga pagpangaresto sa mga Lumad sa Bukidnon.

Quezon. Usa ka sundalo sa 85th IB ang napatay dihang giambus sa BHB-Quezon ang ilang sakyanan sa Barangay dela Paz, Buenavista niadtong Enero 23.

Oriental Mindoro. Gipabuthan sa BHB-Mindoro ang nag-operasyong mga elemento sa 4th IB sa Sityo Paraiso, Happy Valley, Roxas niadtong Enero 26. Duha ang nataho nga samaron sa mga sundalo.

Eskwelahang Bakwit sa Cebu, giatake sa mga pulis

Giatake sa mga pulis ang Eskwelahang Bakwit, ang temporaryong eskwelahan sa mga Lumad sulod sa kampus sa University of San Carlos sa Talamban, Cebu City niadtong Pebrero 15. Nagpasangtawaryo dinhi ang mga Lumad ug ilang mga magtutudlo dihang wala sila makauli sa Mindanao human gipahamtang ang *lockdown* niadtong Marso 2020. Giila sila isip mga bisita sa unibersidad.

Sa nakuhang bidyo sa reyd, makita nga nagsinggita ug nanghilaka ang mga batang Lumad samtang pugos silang ginakuyog sa mga pulis. Baynte says kanila ang giaresto ug gipreso, lakip ang 19 ka menor de edad. Usa sa mga gidakop si Chad Booc, magtutudlong boluntir nga usa sa mga nagpetisyon sa Korte Suprema aron ibasura ang Anti-Terror Law.

Kakunsabo ang militar, grupong paramilitar nga Alamara ug mga lokal nga upisyal sa Talaingod, ginapagawas sa pulis nga “operasyong reskyu” ang reyd. Gikasuhan nila og *kidnapping* ug iligal nga detensyon si Booc ug ang lain pang unum ka hamtong.

Gisugat og mga pagmakmak ang iligal nga reyd ug pag-aresto. Nagprotesta gilayon sa Commission on Human Rights (CHR) ang mga es-

tudyante sa Eskwelahang Bakwit nga anaa sulod sa University of the Philippines sa Diliman, Quezon City ug ilang mga tigsuporta. Gipanghimakak mismo sa CHR ang pasangil sa pulis nga “gipugos” ang mga batang Lumad nga magpabilin sa eskwelahan.

Nagsumite ang bloke ng Makabayan og resolusyon aron imbestigahan ang insidente sa Kongreso. Sa Korte Suprema, gimando sa mga mahistrado nga ilakip ang kaso ni Booc sa ipasaka nga petisyon aron temporaryong ihunong ang Anti-Terror Law.

Nagsaad usab ang Partido Komunista ng Pilipinas nga papanubagon ang mga nangdaugdaug sa mga Lumad. Gikundena niini ang NTF-ELCAC nga walay dudang may pakana sa insidente. **AB**

Makitawhanong dalan alang sa bakuna, gisiguro sa PKP

GISIGURO SA PARTIDO Komunista ng Pilipinas sa publiko nga maggahin kini og makitawhanong agianan alang sa mga bakuna batok sa Covid-19 alang sa luwas ug paspas nga pagbyahe niini sa mga sona ug baseng gerilya. Nagsubay ang Bagong Hukbong Bayan sa prinsipyo niini nga tauron ang tanang makitawhanong pangingkamot nga maghatag og kaayuhan sa katawhan.

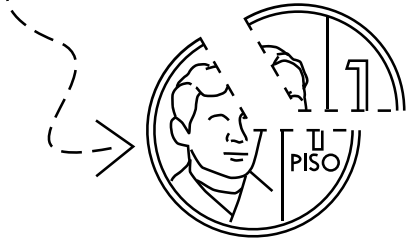
Hugot nga gisugyot sa Partido nga ang transportasyon, distribusyon ug kampanyang pagbakuna batok sa Covid-19 ilabina sa mga suuk nga lugar pagabuhaton sa International Committee of the Red Cross, nga adunay mga ginsakpan nga gibansay ug igong pasilidad aron ipahigayon ang maong mga misyon.

Gisugyot usab sa Partido nga dili mogamit og mga sakyanan sa militar sa pagbyahe sa mga bakuna, ilabina kad-tong walay hustong marka ug nagkarga og armadong mga sundalo.

Sa karon, wala pay miabot ni usa sa gisaad nga bakuna ni Duterte. Natanggong ang mga bakunang maggikan unta sa World Health Organization tungod sa wala napasa nga usa ka rekisitung balaod. Dinhi na lang nagsalig ang Pilipinas tungod kay gihakop na sa adunahang nasud ang mayorya sa suplay sa bakuna sa kalibutan.

Imbes nga tigumon ang rekurso ug sigurohong mabakunahan ang prayoridad nga mga sektor, ginatukmod sa rehimen nga mag-iya-iya ang mga lokal nga guberno, pribadong kumpanya ug mga parmasiya. Magresulta kini sa labing dili patas nga distribusyon.

₱0.66 sa matag **₱1**

nga rebenyu (kita sa buhis)
sa mosunod nga tuig ang

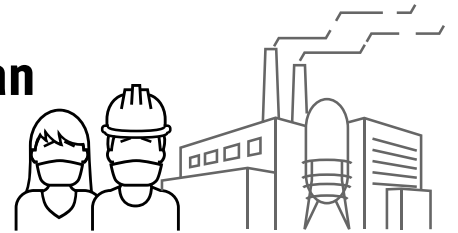
**mapadulong sa
pangbayad utang.**

15 milyon

sa **73 milyong** Pilipino
nga adunay edad **18-pataas**

ang wala pa nakarehistro aron
makabotar sa eleksiyong 2022.

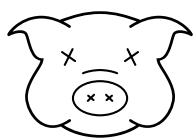
133,315 mamumuong Pilipino
ang **nawad-an og kinitaan**

(nawad-an og trahabo, walay suhol o kaha
migamay ang kinitaan) niadtong Enero.

25,226 kanila ang natangtang sa trabaho.

Gikan sa: Department of Labor and Employment, Pebrero 2021

648%

sugyot nga dugang sa iimport
sa bolyum sa karneng baboy

aron tubagon kuno ang kakulang sa suplay.
Labaw niining ipahagba ang lokal
nga produksyon, matud
sa mga nagaalima og baboy.

22 ka bata ug 50

**ka hamtong nga imigranteng
Haitian ang gipalayas sa US**

niadtong Pebrero 8 sa luyo
sa temporaryong pagbawal
sa mga deportasyon.

\$281 trilyon

na ang
pangkalibutanong
utang,

pinakataas nga narekord
sa kasaysayan.

**\$24 trilyon (9%) -
ang gitaas sa panahon
sa pandemya.**

*Gikan sa: Institute of International
Finance, Pebrero 2020*

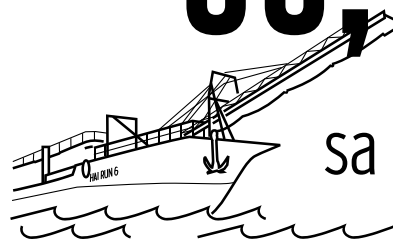
74,000

gibanabanang ihap sa mga bata
ug batan-on nga nag-edad
17-paubos, ang naburos
sa tuig **2020-2021.**

Tungod niini, **133,000 ka** pamilya
sa **2021** ang pagadumalahan
sa mga **menor-de-edad.**

Gikan sa: Commission on Population and Development, Pebrero 2021

39,424 ektaryang
kadagatan
ang giminahan
sa **magnetite** sa Cagayan

sa Peniel Resources Mining Corp., T & T Resources and Mining Corp.,
J & M Resources and Mining Corp., tulo ka kumpanya
apan usa lang ang presidente nga mao si **Anthony James K. Gil.**

75 ka barangay sa mga lungsod ng Abulug, Aparri, Ballesteros, Buguey,
Gonzaga, Pamplona, Sanchez-Mira ang direktang maaapektuhan.
100% sa gikawkaw nga **magnetite ginaeksport sa China.**

Balaodnong Create: Pagkibhang sa buhis, dugang tubo sa kapitalista

Gisumite ngadto sa Malacañang niadtong Pebrero 3 sa Ubos Kapunungan ug Senado ang Corporate Recovery and Tax Incentives for Enterprises (Create), usa ka balaodnon nga magkibhang sa ginabayad nga buhis sa mga korporasyon gikan 30% ngadto sa 25% sa dagkung negosyo ug 20% sa gagmay ug hatunga nga negosyo. Tumong niini nga sigurohon ang mas dakung tubo sa mga kapitalista sa takuban sa subling pagpaganar sa ekonomiya taliwala sa pandemya.

Dugay kining natanggong sa Kongreso isip mga balaodnon nga TRAIN 2, TRABAHO ug CITIRA. Ginganlan kini og Create (magmugna) aron pagawason nga ang pag-agni sa langyawng negosyante "magmugna" og mga oportunidad nga makahaw-as sa krisis ug pandemya.

Pagahatagan usab sa Create ang National Economic Development Authority (NEDA) og gahum nga arbitraryong maghatag og dugang nga mga insentiba ug eksempsyon sa pagbuhis sa dagkung kumpanya. Pagahatagan usab niini og 17 ka tuig nga eksempsyon sa pagbuhis ang operasyon sa pag-eksport sa pinili nga mga korporasyon sa dagkung burgesya-kumprador nga arbitraryong nganlan sa NEDA og "kritikal." Dugang pa niini ang 12 ka tuig nga eksempsyon sa pagbuhis alang sa mga empresang adunay puhunan nga dili moubos sa ₱500 milyon.

Sukwahi sa gipanghinambog sa rehimen, gamay ra kaayo ang matagamtaman niini sa mas gagmay nga empresa nga kadaghanang nahu-

nong ang operasyon karong pandemya ug halos wala nay kita. Nag-unang makapahimulos sa maong balaodnon ang mga mutinasyunal nga korporasyon ug kumpanya sa dagkung burgesya-kumprador nga binilyon ang kita sa ilang mga operasyon sa nasud.

Paluyahon usab sa Create ang pinansyal nga kapasidad sa estado pinaagi sa pagsigpit sa base sa tinubdan niini sa buhis. Sa kasamtangan, ang buhis sa korporasyon ang pinakadakung (27.6%) tinubdan sa kita sa estado, ug 75% niini singil gikan sa dagkung korporasyon. Sama sa kanhi, ang makibhang nga kita sa gubyrno siguradong ipapas-an sa ordinaryong katawhan sa porma sa dugang ug mas taas nga buhis sa konsumo.

Matud mismo sa konserbatibong banabana sa rehimen, mokabat sa ₱251 bilyon ang mawala sa estado sulod sa duha ka tuig kung mapatuman ang maong iskema. Mamahimo untang magamit ang maong pondo alang sa ayuda ug uban pang lakang

nga direktang magpasikad sa ekonomiya.

Aduna usay kwestyunableng mga probisyon ang Create nga magahatag og eksempsyon sa lokal nga mga kumpanya nga nagpino sa lana ug bisan sa pagpatukod og baratong mga pabalay. Sa karon, ang Petron Corp., nga subsidyaryo sa San Miguel Corp. ni Ramon Ang, ang nag-inusarang kumpanya nga nagapino og lana sa nasud. Ang lokal nga sektor sa pabalay dominado usab sa pamilyang Villar.

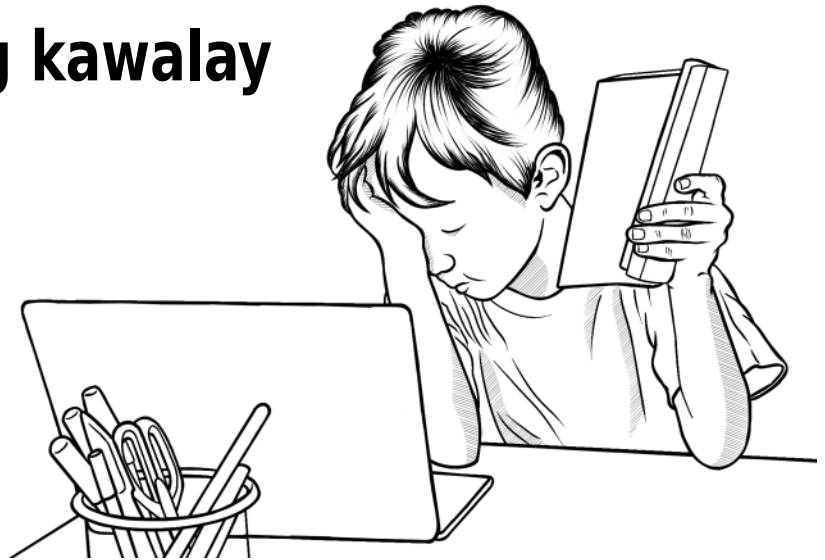
Hilabihan ka gamay ug daw pangpahumot lang ang gisal-ot sa Create nga mga probisyon nga maghatag og eksempsyon sa importasyon ug pagbaligya sa mga bakuna sa Covid-19 ug uban pang kahimang medikal hangtud 2023; ug pagpatambal sa mga adunay sakit sa hunahuna ug kidni, kanser ug tuberkulosis.

Matud pa sa Ibon Foundation, dili ang Create kundili ang pagpanghatag og mga mahinungdanon ug hinanali nga ayuda sa katawhan ang mas makapasugakod sa ekonomiyang naapektuhan sa pandemya ug *lockdown*. Sa minimum, matud niini, kinahanglang maggahin og ₱540 bilyon aron ayudahan ang 18 milyon ka pinakakabus nga pamilya sulod sa tulo ka bulan o ₱10,000 kada bulan. Sa ingon, kulang pa ang gisugyot sa 220 ka kongresista nga ₱420-bilyong ayuda niadtong Pebrero 16 nga gitawag og Bayanihan 3. Kulang usab ang gisugyot sa Department of Labor and Employment niadtong Pebrero 15 nga ₱52-bilyong subsidyo aron ayudahan ang 2-3 milyong mamumuo sa gagmay ug hatunga nga mga negosyo. Gilapag ang mga sugyot tungod kay walay gigahin ni usa ka sentimo ang rehimen alang sa ayuda sa nasudnong badyet niini sa 2021. AB

Ubos nga ang-ang ug kawalay gana sa pagkat-on

Gitugutan na sa rehimeng Duterte niining Pebrero ang limitadong pag-abli sa mga eskwelahan sa mga unibersidad nga nagahatag og mga kursong adunay kalabutan sa medisina. Lakip niini ang University of the Philippines-Philippine General Hospital, University of Sto. Tomas ug Centro Escolar University. Apan unsaon na lang ang uban?

Nagpabiling walay komprehensibong plano ang gubyrno sa luwas nga pag-abli sa mga eskwelahan alang sa mayorya sa mga kabatan-onan sa tibuok nasud. Samtang ginapanghingusog sa mga upisyal niini sa ekonomiya ang pag-abli sa mga sinehan, natad-dulaanan ug uban pang mga lugar pangkalingawan, atrasabante kini sa pag-abli sa mga eskwelahan bisan sa mga lugar nga ubos ang ihap sa mga kaso sa impeksyon.

Giangkon mismo ni Sec. Leonor Briones sa Department of Education (DepEd) niadtong Pebrero 16 nga 50% sa mga estudyante ang gusto nang mobalik sa eskwelahan. Ayha niini, migawas sa usa ka pagtuon sa Movement for Safe, Equitable, Quality and Relevant Education, usa ka grupo sa mga magtutudlo, ginikanan ug estudyante nga nagpasiugda sa luwas nga balik-eskwela, nga 54% sa mga magtutudlo nga mitubag sa sarbey niini ang nagsulting signipikanteng ihap sa mga estudyante ang wala na nakasubay sa klase ug sa mga leksyon.

Usa dinhi si Lester, Grade 4, sa usa ka pangpublikong eskwelahan nga nagsalig sa sistemeng modyul. "Wala koy nasabtan sa ubang *lesson* tungod kay ginapatubag lang sa amo ang modyul," matud niya. Sa Facebook Messenger lang siya nakapangutana sa mga klasmeyt ug titser sa mga leksyon nga wala niya nasabtan.

Naggahin siya og upat ka oras sa usa ka adlaw gikan Lunes hangtud Byernes alang sa pagtubag sa mod-

yul. "May na lang gani nga ginatabangan ko usahay sa akong ginikanan ug ig-agaw." Dugang nga nagpalisudlisud kaniya ang sayupsayup ug hinay nga pag-apud-apud sa mga modyul.

Duso sa Alliance of Concerned Teachers (ACT) nga maresolba ang nagkaubos nga ihap sa batang nagatungha kung ipatuman na ang limitado ug luwas nga pag-abli sa mga eskwelahan samtang ginapatuman pa gihapon ang *distance learning* sa pipila ka lugar.

"Dili na kayanon sa mosunod nga *academic year* ang *blended learning* nga walay suportang pondo," matud pa sa ACT.

Sa kasinatian sa magtutudlo sa Grade 2 nga si Jane, sa 23 ka bata nga naka-enrol sa *online learning*, 12 lang ang kasagaran nga makaapil sa regular nga klase. Nag-unang hinungdan sa mga nag-absent ang wala o hinay nga kuneksyon sa *internet*. Dili tanang ginikanan ang kayang mogasto alang sa *internet*, matud pa niya.

Sa panglantaw usab ni Teacher Elsa, anaa lang sa 20% ang nakat-onan sa mga bata sa kasamtangang sistema sa pagtoon. Nakita usab niya ang hinay-hinay nga paggamay sa ihap sa mga motambong sa *online class*. Gikan sa kanhing lima lang ang "absent," labaw pa sa katunga na ang wala nagpakita sa klase niadtong Enero.

Samtang, adunay ubang estudyante ang nagkanayong "nawad-an na sila og ganang mag-online class,"

tungod kay nakatutok lang sa gadget ug walay pisikal nga interaksyon. "Sobra" nilang "gikahidlawan" ang subling pagtungha sa eskwelahan ug pakigsandurot sa ilang mga higala ug magtutudlo.

Matud sa Grade 8 nga si Jona, "lisud sa balay kay lisud magpokus. Walay tin-aw nga bawnderi kung asa ang balay ug eskwelahan." Naggahin siya og 4-6 ka oras sa pagtoon kada adlaw. Apan usahay makulangon kini kung katulgon siya o mawad-an og ganang magtoon.

Dihang gipangutana siya kung gusto na niyang mobalik sa eskwelahan, matud niya: "syempre!" Lahi ang bation kung naa sa klasrum, matud niya. "Mas paspas nga mangutana sa titser, ug may interaksyon sa mga higala."

Ingon ani usab ang hunahuna sa uban pang mga estudyanteng gusto nang motungha sa eskwelahan. Sama ni Joel, ginapangita na niya ang mga aktibidad ug programa sa eskwelahan ug bisan ang pakigdula sa mga higala.

Matud sa ACT, sa pagpatuman sa limitadong pisikal nga klase, kinahanglang sigurohon sa gubyrno ang pagtukod sa mga pasilidad panglawas ug pagkuha sa mga mamumuo sa panglawas para sa mga eskwelahan ug pagduso sa pagpabakuna sa mga *frontliner* sa edukasyon.

Manginahanglan og dugang ₱2-bilyong pondo alang niini, gawas pa sa pagbalik sa ₱13 bilyon nga gikibhang sa pondo sa Department of Education alang sa tuig 2021. AB

Mental nga kahimsog sa mga bata, apektado na

ANG DILI HAUM nga *blended learning* miresulta sa dili maan-tus nga kabug-aton sa hunahuna sa nagkadanghang ihap sa mga bata. Sukad nga gisugdan ang ingon niining sistema, anaa na sa 18 ka batan-on ang nabalita nga nagpakamatay tungod sa kalisud sa mga modyul, sa kawalay sistema sa suporta ug hinay o kawalay akses sa *internet*.

Pinakaulahi dinhi ang kaso sa usa ka 10-anyos nga bata sa Catanduanes nga nagpakamatay niadtong Pebrero 17 human napresyur sa dili matubag nga modyul.

Imbes na sulbaron kini, mibalibad na hinuon ang DepEd nga adunay kalambigitan sa mga insidente sa pagpakamatay ang palpak niining programa.

Samtang, giulan og reklamo niadtong Pebrero 17 ang plano sa DepEd nga pagpalungtad sa klase og duha pa ka semana.

Gatusan ka libo, nagprotesta sa Myanmar

WALA NAPUGNGAN SA pandemya ug sa diktaduryang militar ang pagdagsang sa kadalanan sa gatusan ka libong katawhan sa Myanmar. Halos kada adlaw si-lang nagaprotesta gikan Pebrero 5 aron ipanawagan ang pagpakanaog sa hun-tang militar nga miilog sa estado poder. Gipanawagan usab nila nga buhian ug ibalik ang gipili nga mga upisyal nga gipangulohan ni Aung San Suu Kyi.

Nagpahamtang sa hugot nga restriksyon ang Tatmadaw (tawag sa militar sa Myanmar) aron pugngan ang mga demonstrasyon. Kasagaran niining ginapabungkag ang mga protesta. Pipila ka hugna na niining giputol ang akses sa katawhan sa *internet* sa sulayng pugngan ang mga panagtapok. Kapin 500 na ang giaresto ug tulo ka raliyista na ang namatay human gipusil sa pulis.

Nagkudeta ang Tatmadaw ug gipreso ang mga sibilyang upisyal sa nasud niadtong Pebrero 1. Daghan ang nagtoo nga pinakatamong niini nga puuhon ang partido ni Suu Kyi ug permanenteng ibalik ang absolutong gahum sa mili-tar sa nasud.

Trump, giabswelto sa Senado sa US sa ikaduhang higayon

GIABSWELTO SA SENADO sa US niadtong Pebrero 14 ang kanhing presidente sa nasud nga si Donald Trump sa kasong “incitement of insurrection” o pag-panghulhog sa katawhan nga atakehon ang US Capitol niadtong Enero 6. Wa-la nagmalampuson ang mga nagdemanda bisan pa og nakakuha sila og 57 ka botong pabor batok sa 43 ka botong supak. Tungod kay nanginahanglan kini og 67 ka boto o 2/3 sa kinatibuk-ang boto sa mga senador aron ideklara si-yang sad-an. Una na nga giabswelto sa Senado si Trump sa lain pang kaso niadtong Enero 2020.

Isip remedyo, plano sa Kongreso sa US nga magtukod og usa ka komisyon aron imbestigahan ang maki-Trump nga mga grupo ug ilang mga tigsuporta sa partidong Republican nga nalambigit sa pagpangatake sa Kongreso. Matud sa nag-unang taho, usa sa matag lima sa mga miatake mga beterano o aktibong myembro sa militar sa US.

Presyo sa lana, 3 ka beses nang misaka karong tuiga

Sa ikatulong higayon karong tuiga, subling misaka ang presyo sa mga pro-duktong petrolyo niadtong Pebrero 14. Misaka og ₱0.75 ang kada litro sa gasolina, ₱1.25 sa *diesel* ug ₱1.10 sa *kerosene*. Niadtong Pebrero 9, misaka na og ₱0.85 ang gasolina, ₱1.10 ang *diesel* ug ₱1.00 ang *kerosene*.

Kumpara sa milabayng tuig, mas misaka na og ₱4 kada litro ang ga-solina, ₱3.90 ang *diesel* ug ₱3.35 ang *kerosene*. Luyo kini sa padayon nga pagkunhod sa presyo sa krudong lana sa pangkalibutang merkado pa-nahon sa pandemya.

Gihatag nga hinungdan sa De-partment of Energy ang padayon nga pagkunhod sa produksyon sa mga na-sud sa Organization of the Petroleum Exporting Countries o OPEC aron ar-tipisyal nga ipataas ang presyo sa

krudong lana. Sulod sa usa ka tuig, pinakataas ang presyo sa krudong la-na niadtong Pebrero 5.

Wala kaayo nabati sa Pilipinas ang pag-ubos sa pangkalibutang presyo tungod sa pagpahamtang sa rehimeng Duterte sa dugang nga 10% buhis sa ginaimport nga krudo ug produktong petrolyo niadtong Mayo 2020 sa katumanan sa Execu-tive Order 113. Tumong niining maghakop og ₱6.8-bilyong rebenyu nga pagagamiton kuno isip ayuda sa

panahon sa pandemya.

Apan matud mismo sa De-partment of Energy sa maong pana-hon, ipasaka sa dugang buhis ang presyo sa gasolina og ₱0.60 ug sa *diesel* og ₱0.84 kada litro.

Buut ipasabot, kabahin sa ayu-dang gipanghinambog ni Duterte ang naggikan usab sa bulsa sa ka-tawhan sa dagway sa mas taas nga singil sa transportasyon, pagkaon ug pangpublikong yutilidad.

Una na nga gipahamtangan og buhis ang krudong lana ilalum sa ba-laod nga TRAIN. Gipasaka sa maong balaod ang presyo sa gasolina, kero-sene, LPG ug uban pa og ₱1 kada lit-ro ug ₱1.50 kada litro sa *diesel*. **AB**